

**2007 Türkiye İlerleme Raporu Hakkında Avrupa Parlamentosu'nun
21 Mayıs 2008 Tarihli İlke Kararı**

Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen metin*

Çarşamba, 21 Mayıs 2008 – Strasbourg (P6_TA-PROV(2008)0224)

---

* AB resmi sitesinde "<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0224+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN>" adresinde yayınlanan bu metin, Adalet Bakanlığı Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü hâkimlerince 22 Mayıs 2008 tarihinde İngilizce aslından Türkçe'ye çevrilmiş ve aynı gün <http://www.abgm.adalet.gov.tr> adresinde yayımlanmıştır.

Avrupa Parlamentosu,

- Komisyon'un 2007 Türkiye İlerleme Raporunu (SEC(2007)1436) dikkate alarak,
- Üyeliğe doğru Türkiye'nin ilerlemesine ilişkin 27 Eylül 2006 tarihli¹ ve AB-Türkiye ilişkilerine dair 24 Ekim 2007 tarihli² ilke kararlarını dikkate alarak,
- Türkiye'deki sosyal, ekonomik ve siyasi hayattaki kadının rolü hakkında 6 Haziran 2005³ ve 13 Şubat 2007⁴ tarihli ilke kararlarını dikkate alarak,
- 3 Ekim 2005 tarihli Türkiye için Müzakere Çerçeve Belgesi'ni dikkate alarak,
- 2001, 2003, 2006 tarihli Katılım Ortaklığına ilişkin önceki Konsey kararlarının yanı sıra, Türkiye Cumhuriyeti ile Katılım Ortaklığı'nda yer alan ilkeler, öncelikler ve ilkelere ilişkin 18 Şubat 2008 tarihli ve 2008/157/EC sayılı Konsey kararını⁵ dikkate alarak,
- İçtüzüğün 45 inci maddesini dikkate alarak,
- Dış İlişkiler Komitesinin raporu ile Kadın Hakları ve Cinsiyet Eşitliği Komitesinin görüşünü (A6-0168/2008) dikkate alarak,
  - A. Türkiye ile katılım müzakerelerinin, Konsey tarafından Müzakere Çerçeve Belgesi'nin onaylanmasından sonra 3 Ekim 2005 tarihinde açıldığından ve müzakerelerin açılması keyfiyetinin uzun soluklu ve ucu açık bir sürecin başlangıç noktası olduğundan,
  - B. Türkiye'nin reformlara, iyi komşuluk ilişkilerine ve Avrupa Birliği'yle artan bir uyuma kendisini adanmış olduğundan ve bu çabaların Türkiye'nin kendisi için daha fazla modernleşme fırsatı olarak algılanması gerektiğinden,

---

¹ RG C 306 E, 15.12.2006, s.284.

² Kabul edilen metinler, P6_TA(2007)0472.

³ RG C 157 E, 06.07.2006, s.385.

⁴ RG C 287 E, 29.11.2007, s.174.

⁵ RG L 51 E, 26.02.2008, s.4.

- C. Aralık 2006 AB Konseyi zirve sonuçları uyarınca, Kopenhag kriterlerine tam uyum ve AB'nin bütünleşme kapasitesinin, ortak değerlere dayanan bir topluluk olan AB'ne katılımın temeli olmaya devam ettiğinden,
- D. Komisyon 2007 İlerleme Raporu'nda, Türkiye'de 2007 yılında siyasi reformlarda sınırlı bir ilerlemenin sağlandığı sonucuna vardığından,
- E. 2007'de Türkiye'nin demokrasisi güçlendirildiğinden, ülkenin siyasi çeşitliliğinin bir temsili olan yeni bir meclis seçildiğinden ve güçlü yetkilerle donatılmış bir hükümet oluşturulduğundan,
- F. Türkiye, AB-Türkiye Ortaklık Anlaşması ve buna Ek Protokol'den doğan şartları hala uygulamadığından,
- G. 2007'de beş müzakere başlığı açıldığından,

Demokratik ve müreffeh bir topluma doğru reformlar

1. Başbakan Erdoğan'ın 2008 yılının reform yılı olacağına dair taahhüdünü memnuniyetle karşılar; Türk Hükümetine, arkasındaki büyük Parlamento desteğini de kullanarak, Türkiye'nin laik devlet ve çoğulcu toplum temelinde modern ve müreffeh bir demokrasiye geçiş için zorunlu olan reformları kararlılıkla gerçekleştirme yolundaki sözlerini tutmasını tavsiye eder;
2. Bu kabil bir modernleşmenin ilk başta ve daha ziyade Türkiye'nin kendi menfaatine olduğunun altını çizer; ayrıca istikrarlı, demokratik ve müreffeh bir Türkiye'nin Avrupa Birliği için stratejik önemi haiz olduğunu kabul eder; Katılım Ortaklığı Belgesi'nde yer alan taahhütlerin yerine getirilmesinin Türkiye için ve Türkiye'nin AB ile gelecekteki ilişkileri için hayati önemini tekrarlar;
3. Sadece, insan hakları ve temel hürriyetlere saygıyı kendisine rehber edinmiş, demokrasi ve hukukun üstünlüğü prensipleri üzerine inşa edilmiş ve sosyal açıdan piyasa

ekonomisine yönelmiş bir toplumun barış, istikrar ve refah toplumu olarak gelişebileceğine olan inancının altını çizer;

4. Avrupa Topluluğu Antlaşmasınının 13. maddesi ile uyumlu olarak; tüm bireyler arasında eşitliği sağlamaya matuf cinsiyet, ırk veya etnik köken, din veya inanç, özürlü olma, yaş ve cinsel yönelimler temelinde her türlü ayrımcılıkla mücadelenin Türkiye için önemini belirtir;
5. Katılım Ortaklığı Belgesinin nihâî halini not eder; 2001 yılından bu yana üçüncü revizyon olmasına rağmen bir çok alanda tamamlanmamış olan öncelikleri bir kez daha bir sonraki döneme aktarıldığının farkındadır; [bu nedenle] Türk Hükümetine, başkaca gecikmelerin müzakerelerin hızını ciddi şekilde etkileyeceğini hatırd tutarak Katılım Ortaklığı Belgesi'nde yer verilen öncelikleri ve takvimi kendi reform planlarına aktarmasını tavsiye eder;
6. 2007 yılında siyasi sürece askeri müdahale girişimleri karşısında demokrasinin üstün gelmesini memnuniyetle karşılar; Demokratik yollarla seçilmiş siyasi liderliğin tüm sorumluluğu üstlenerek Kıbrıs sorunu da dahil olmak üzere iç, dış ve güvenlik politikaları geliştirmesini ve buna silahlı kuvvetlerin sivil otoriteyi tanıyarak tam ve tartışmasız şekilde saygı göstermesini sağlamak üzere Türk Hükümetini daha ileri sistematik girişimlerde bulunmaya teşvik eder; özellikle askeri ve savunma harcamalar ile diğer ilgili harcamalar üzerinde Parlamento'nun tam kontrolünün sağlanması ihtiyacına işaret eder;
7. AK Partinin kapatılması ile ilgili davanın sonuçları hakkında endişe duymaktadır; Türk Anayasa Mahkemesi'nin hukukun üstünlüğü ilkesine, Avrupa standartlarına ve Avrupa Konseyi Venedik Komisyonunca 10-11 Aralık 1999 tarihinde benimsenen siyasi partilerin kapatılması ve benzeri tedbirler hakkında rehber ilkelerine saygı göstermesini ümit eder; Türk Parlamentosu'ndan siyasi partilerin yasaklanması ile ilgili Anayasa hükümlerini yukarıda bahsi geçen standartlar ile uyumlu hale getirmesini ister;
8. Türk Hükümetini reformlara devam ederken, laik ve demokratik Türkiye'de çoğulculuğa ve farklılıklara saygı göstermeye davet eder; Hükümeti ve bütün siyasi

partileri, ülkenin modernleşmesi ile ilgili önemli adımlarda yapıcı bir şekilde uzlaşma aramaya teşvik eder;

9. Türk Parlamentosu tarafından 30 Nisan 2008’de kabul edilen Türk Ceza Kanununun 301. maddesindeki değişiklikleri, bu madde ve diğer maddelerdeki temel reformlara yönelik ilk adım olarak değerlendirir; bu konuda ilave çalışmaları bekler; ifade özgürlüğü ile ilgili hem teoride hem de uygulamada ilerleme kaydedilmesi gerektiğini vurgular; şiddet içermeyen ifadeler ile ilgili keyfi kısıtlamalara imkan veren yasal hükümler nedeniyle hakkında soruşturma yapılan kişilerin sayısının 2007 yılında artmış olmasından⁶ dolayı esef duyar; Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesinde öngörülen standartlar doğrultusunda ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğüne tam güvence sağlamak açısından en iyi çözümün, uluslararası hukukla teminat altına alındığı şekliyle ifade özgürlüğüne meşru olmayan kısıtlama öngören 301. madde ve diğer yasal hükümlerin kaldırılması olduğu görüşünü taşır;
10. Türk Parlamentosu tarafından kabul edilen Vakıflar Yasasını ve Komisyonun yeni metni inceleme niyetini memnuniyetle karşılar; Müslüman olmayan toplumların, müsadere edilmiş malların üçüncü kişilere satılması dahil, malvarlığı yönetimi ve mal edinimine ilişkin karşılaştıkları tüm sıkıntılara çözüm getirip getirmediğinin analiz edilmesi gerektiğinin altını çizer; Türk yetkililerini, Yasanın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatları doğrultusunda uygulanmasını sağlamaya davet eder;
11. Vakıflar Yasasının kabulüyle atılan önemli adımı takiben, Türk Hükümetini, AİHS ve AİHM içtihatları doğrultusunda, özellikle yasal statüleri, rahip eğitimi, hiyerarşinin seçimi, din eğitimi ve ibadet yerlerinin inşası bakımından gereğinden fazla kısıtlama olmaksızın tüm dini toplumların işlevlerini yerine getirmelerini sağlama konusundaki taahhütlerini yerine getirmeye teşvik eder; dini ve kültürel mirasın korunmasına davet eder; Yunan Ortodoks Ruhban Okulunun acilen tekrar açılması ve Kiliseye özgü Ekümenik Patriklik unvanının kullandırılması konularını tekrar eder; Türk Yargıtay’ının Ekümenik Patriklik hakkındaki kararına ilişkin 24 Temmuz 2007’de Komisyon

---

⁶ “Genişleme Stratejisi ve Temel Güçlükler 2007-2008” başlıklı Komisyon Tebliği (COM(2007)0663), s.57

tarafından ifade edilen çekinceyi paylaşır ve bu kararın Patrikliğin ve diğer Müslüman olmayan toplumların AİHS’de garanti altına alınan haklarını kullanmalarına daha fazla engel olmayacağını ümit eder;

12. Türk hükümetine, öncelikli bir mesele olarak, Kürt sorunu konusunda sürekli bir uzlaşma sağlayacak, kamu ve özel eğitim sisteminde Kürtçe öğrenme, günlük hayatta, televizyon yayınlarında, kamu hizmetlerine erişimde Kürtçe’yi kullanabilmeye ilişkin gerçek olanakları kapsayan, Kürt asıllı vatandaşlara kültürel, ekonomik ve sosyal fırsatlar sunulması hususlarında sadece somut ilerlemeler temelinde olabilecek siyasi bir girişimde bulunmasını tavsiye eder, Demokratik Toplum Partisinin (DTP) olası yasaklanmasının, siyasi çözüme olumsuz etki yapacağını düşünür;
13. DTP’ni, Parlamentodaki üyeleri ve belediye başkanlarını Kürdistan İşçi Partisinden (PKK) açıkça uzaklaştırmaya ve Kürt sorununa demokratik Türk devleti içinde siyasi bir çözüm arama konusunu yapıcı bir şekilde ele almaya davet eder, aynı zamanda Türkiye’deki diğer bütün siyasi partileri aynı amaca ulaşma hususunu yapıcı bir şekilde ele almaya çağırır;
14. Leyla Zana ve 53 DTP’li belediye başkanının son zamanlarda mahkumiyetle sonuçlanan yargılamalarında olduğu gibi seçilmiş belediye başkanları ve diğer siyasetçiler aleyhinde Kürtçe dilini kullanmak veya Kürt meselesi hakkındaki fikirlerini açıklamak nedeniyle pek çok dava açılmasından dolayı esef duyar;
15. Hala nüfusunun yarısından fazlası fakirlik sınırının altında yaşayan Türkiye’nin güney-doğusunun sosyo-ekonomik ve kültürel gelişimini artıracak kapsamlı bir master plan ortaya koyması konusunda Türk hükümetine, bu master planın Güney Doğu Anadolu Projesinden kaynaklanan sosyal, çevresel, kültürel ve jeopolitik problemlere değinmesi gerektiği düşüncesiyle daha önce yaptığı çağırışı tekrar eder, Komisyon’un, Katılım Öncesi Yardım Araçları (IPA)⁷ çerçevesinde verilen bölgesel yardımı, böyle bir stratejinin hızla hazırlanması şartına bağlamasını ister;

---

⁷ 17 Temmuz 2006 tarihli 1085/2006 (AT) sayılı Katılım Öncesi Yardım Araçları (IPA) Oluşturan Konsey Tüzüğü. (Resmi Gazete L 210, 31.7.2006, s. 82. Düzeltme L 18 sayılı, 25.1.2007 tarihli Resmi Gazete, s.11)

16. Türk hükümetinin, sınır dışı edilen kişiler sorununu ele almaya yönelik, mevcut yasal ve uygulamadan kaynaklanan eksiklikleri ortadan kaldıracak ve sınır dışı edilen kişilerin geri dönüşü ve uyumunu gerektiği gibi çözümleyebilmek için gereken mali ve diğer desteği sağlayacak genel bir ulusal strateji ortaya koymasını tavsiye eder;
17. Yeni ve sivil bir anayasanın hazırlık sürecinin başlamak üzere olduğunun altını çizer; bu süreci, insan hakları ve temel özgürlüklerin korunmasını anayasanın özüne yerleştirme açısından önemli bir fırsat olarak telakki eder; demokrasi, hukukun üstünlüğü, sosyal ahenk ve din ile devlet işlerinin birbirinden ayrılmasını teminat altına alacak bir kuvvetler ayrılığı sisteminin tesis edilmesini tekrar eder; ayrıca, yeni anayasanın cinsler arası eşitliği sağlaması, genel ahlak gibi kapalı kriterler kullanmaktan sakınması, kadınları birincil olarak aile veya toplum üyesi olarak algılamaktan kaçınması ve bireysel hakları olarak cinsiyet ve üreme hakları da dahil olmak üzere kadın haklarını sağlamlaştırması gerektiğini vurgular;
18. Türkiye'nin anayasal geleceği ile ilgili olarak, siyasi partileri, etnik ve dini azınlıkları ve sosyal ortakları kucaklayan bir uzlaşmaya erişmek için, söz konusu süreçte geniş bir sivil toplum katılımına ihtiyaç olduğunun altını çizer; toplumun bir kesiminin, üniversitelerdeki başörtüsü yasağının kaldırılmasının geniş ölçekli bir sivil toplum istişaresine dayalı daha büyük bir reform paketinin bir parçası olmamasından kaynaklanan endişe ve memnuniyetsizliğini not eder; seçim barajları ile ilgili olarak yukarıda bahsedilen 27 Eylül 2006 tarihli ilke kararında da mevcut olan önceki tavsiyelerini tekrar eder;
19. Yargının etkinliği hususunda gerçekleştirilen ilerlemeyi not eder; Türk Hükümetinin yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığını güçlendirmek ve toplumda yargıya duyulan güveni artırmak amacıyla yönelik bir reform stratejisi hazırlama planını memnuniyetle karşılar; bu stratejinin, öncelikli olarak, insan hakları ve temel hürriyetlerle ilgili mevzuatın AİHS standartlarında yorumlanmasını sağlaması gerektiği görüşünü taşır; yargıya yönelik yeni bir eğitim programı arzusu olmadıkça stratejinin başarılı olamayacağını not eder; yargının bazı unsurları tarafından temel hak ve hürriyetlerle ilgili uluslararası anlaşmalara ve AİHM'nin Türkiye hakkında verdiği ihlal kararlarına karşı duyduğu olumsuz tutumlarından endişe duyar;

20. Türk Anayasa Mahkemesini, Ombudmanlık kurumunu Hükümetin bir anca kurmasını mümkün kılması için, Ombudsman kanunu ile ilgili nihai kararına yönelik süreçte ilerleme kaydetmeye teşvik eder; Türkiye'ye bu konuda Avrupa Ombudsmanı ve AB Üye Devletlerindeki ulusal ombudsmanlarla işbirliği yapmasını tavsiye eder;
21. Toplumun belli kesimlerinde kuvvetli derecede mevcut olan, azınlıklara karşı yöneltilen düşmanlık ile siyasi ve dini saikli şiddetten endişe duyar; Türk Hükümetini, hayatlarından endişe duyan ve tehdit edilen kimseleri korumak ve temel insan hakları ve hürriyetlerine tam olarak saygı duyulan uygun bir iklimin oluşturulmasına yönelik sürekli çaba sarf etmek için bu kabil düşmanlığı körükleyen organizasyon ve gruplara karşı eyleme geçmeye davet eder;
22. Türk Makamlarından diğer politik, din veya ırk saikiyle işlenen suçlar dahil olmak üzere, Hrant Dink ve Malatya'da meydana gelen üç Hristiyanın öldürülmesi olayının tam olarak soruşturulmasını ister; bu cinayetler hakkındaki yargılamanın yavaşlığından kaygı duyar, olaya ilişkin tarafsızlık ve cezadan muafiyet hissine şüpheyle yaklaşır ve yetkili makamların olayda ihmali olduğu iddialarının tam olarak açığa kavuşturulmasını ve tüm sorumluların adalet önüne getirilmesini ister;
23. Hukukun üstünlüğü ilkesini yakından ilgilendiren Ergenekon suç örgütü hakkındaki soruşturmayı karalılıkla yürütmesi, örgütün devlet teşkilatı içine uzanan bağlantılarının tam olarak ortaya çıkarılması ve örgüte dahili olanların adalet önüne getirilmesi için Türk makamlarını teşvik eder;
24. Komisyonun işkence ve kötü muamele olayları sayısındaki devam eden azalmayı ve ilgili mevzuatın sağladığı güvencelere dair değerlendirmesini not eder ancak, Komisyondan Terörle Mücadele Kanunu ve Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun bu olumlu gelişmeyi zayıflatıp zayıflatmadığını analiz etmesini ister; Türk makamlarını, sistematik olarak işkencenin önlenmesi ve gözaltı merkezlerinin bağımsız olarak denetlenmesini imkan dahiline sokacak olan, gözaltı merkezi içinde ve dışındaki işkence olaylarıyla ve kolluk kuvvetlerinin suçtan muafiyeti ile mücadelesini hızlandırmaya, İşkence ve Diğer İnsanlık Dışı veya Alçaltıcı Muamelenin Önlenmesine Dair Sözleşmenin İhtiyari Protokolünü onaylamaya ve uygulamaya çağırır;

25. Başbakan Erdoğan'ın Almanya'ya yaptığı resmi ziyaret sırasında dile getirdiği asimilasyona ilişkin değerlendirmeyi not eder, ve böylece demokratik Türk Devleti içerisinde tüm vatandaşların kendi kültürel kimliklerini geliştirebilmeleri için gerekli adımların atılması düşüncesinde olduğunun belirtir, bu bağlamda, azınlıkların korunması ve azınlıklara saygı, Türkçe dışındaki dillerin de etkili olarak öğrenim, yayın yapma ve kamu hizmetine ulaşmaya dair Türkiye İçin Müzakere Çerçeve Belgesinde yer alan taahhütlere işaret eder;
26. Kadınların şiddete karşı korunmasında kaydedilen başarıları memnuniyetle karşılar ve kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları tarafından bu alanda yapılan çalışmalarını takdirle anar; özellikle ilgili mevzuatın tam olarak uygulanması, daimi bir kamuoyu kampanyasının sürdürülmesi, şiddet kurbanlarına daha fazla sığınak sağlanması, kolluk kuvvetlerinin eğitiminin hızlandırılması ve bu alandaki inisiyatiflerin yakından takibi suretiyle töre cinayetleri ve zorla evlendirme gibi aile içi şiddetin daha da bertaraf edilmesi için Türk Makamlarını teşvik eder; kadınlara karşı uygulanan şiddet olaylarına ilişkin güvenilir bilgiye ulaşmadaki kaygıyı not eder ve Türk Hükümetinden bu eksikliği gidermesini ister;
27. Türkiye'de önemli sayıda kadının ekonomik, siyasi ve akademik sahalarda önemli mevkiler işgal ettiğini kabul eder ve eğitime ulaşma ve kadınların siyasi, ekonomik ve sosyal sektörlerde istihdamının Türkiye'deki ekonomik büyüme ve zenginlik için çok önemli olduğunu hatırlatır; bununla birlikte Türkiye'de kadınların toplam istihdam oranının hala sadece % 23.8⁸ oranında kaldığı ve kadınların siyasi hayata katılmasında neredeyse hiç artış olmadığını kaygısını not eder; bu yüzden özellikle kırsal alandakilere önem verilerek, kadınların işgücüne katılımının artırılması, sağlık ve sosyal güvenlik sistemlerinden daha fazla yararlanmaları için somut tedbirlerin alınmasını Türk Hükümetinden ister ve kadınların siyasi hayata faal iştiraki için enstrümanların veya sürekli tedbirlerin tahsisi için somut tedbirlerin alınmasını ister;
28. Bağımsız cinsiyet eşitliği kurumunun kurulması ve cinsiyet konusunda 750 kamu çalışanına eğitim veren eşleştirme projesi gibi projelerde Avrupa Birliği ve Türk

---

⁸ Yukarıda bahsi geçen Türkiye 2007 İlerleme Raporunun ekinde yer alan istatistikler.

ortaklar arasındaki başarılı işbirliği projelerine verdiği destekten dolayı Türk hükümetini takdir eder; cinsiyet eşitliği kurumunun gecikmeksizin kurulmasını ümit eder;

29. Teklif edilen Türkiye Büyük Millet Meclisi Eşit Fırsatlar Komisyonunun yetkileri konusunda netlik bulunmadığına dikkat çeker; Meclisin Türkiye’de kadın hakları ve cinsiyet konusunda gelişme sağlayacak temel bir araç olan, mevzuat yapma yetkisine de sahip olan ihtisas komisyonunun oluşturulmasını teşvik eder;
30. Kadınların toplumdaki rolünü güçlendirmeye, onları şiddete karşı korumaya ve teşebbüs ruhlarını güçlendirmeye yardımcı olan ve aynı zamanda kadının güçlendirilmesi ve kadın erkek arasındaki eşitliğe katkıda bulunan olumlu bir örnek teşkil eden kadın organizasyonlarının çalışmalarını kuvvetle destekler ve saygısını sunar;
31. Türkiye’nin olumlu ekonomik kalkınmasını takdirle karşılar; güçlü bir orta sınıf tarafından desteklenen, sosyal olarak uyumlu bir toplumun refaha sahip olabileceğini tekrar vurgular; büyük ölçekli ekonomik gelişmenin istihdam üzerindeki düşük etkisini üzüntüyle karşılar; kara ekonomi ile mücadele gerekliliği ve sosyal güvenlik sistemini sürdürülebilir bir altyapıya oturtma gerekliliğine dikkat çeker; küçük ve orta ölçekli işletmelerin ekonomik gelişmeyi hızlandırabileceği hususuna dikkat çeker;
32. Sosyal odaklı piyasa ekonomisinin işleyişi için gerekli ortaklığı kuracak etkin sosyal diyalog potansiyeline dikkat çeker; sosyal diyalog mekanizmalarını güçlendirme konusunda sınırlı bir ilerleme kaydedilmesinden dolayı memnuniyetsizliğini ifade eder; Türk hükümetinin Uluslararası Çalışma Örgütü sözleşmelerini tam olarak uygulanmasını ısrarla tavsiye eder ve sendika/örgütlenme özgürlüğü, grev hakkı ve toplu sözleşme görüşmesi hakkı üzerindeki mevcut sınırlamaların kaldırılması hususların dikkat çeker;
33. 2008 1 Mayıs yürüyüşleri sırasında polislin göstericilere uyguladığı aşırı (orantısız) güç kullanımından dolayı endişe duyar; dernek kurma ve sendikaların barışçıl eylemlerinin AİHS kapsamında bir temel hak teşkil ettiğini yeniden teyit eder;

34. Sosyal açıdan uyumlu bir toplumun anahtarı olan eğitime erişimin önemini vurgular; Türk Hükümeti ve sivil toplumun, kız çocuklarının okula kaydolma miktarını artırma kampanyalarını takdirle karşılar; öte yandan, bütün çocukların doğumla kayıt altına alınmasının ve okula devam etmeyen çocukların sayısının daha da azaltılmasını sağlayacak şekilde okula gönderme zorunluluğunu izleme ve zorlama mekanizmalarının geliştirilmesi gerekliliğine işaret eder;
35. Yolsuzluk seviyesi konusunda endişesini ifade eder; Türk makamlarını, yolsuzlukla etkin bir şekilde mücadele amacına yönelik tasarlanmış kapsamlı bir yolsuzlukla mücadele stratejisi geliştirmeye davet eder;
36. Türkiye'nin bölgeleri arasında ve ayrıca şehir ile kırsal alanlar arasındaki gelişmişlik farkının yükseklik düzeyi konusunda endişelidir; Türk hükümetini, bu eşitsizliklere çözüm getirecek kapsamlı bir strateji ileri sürmeye çağırır; Komisyonu, 2008 yılı sonundan önce, AB'nin bu strateji planlamasına 2007-2008 IPA enstrümanı kapsamındaki katkısı hakkında Parlamentiyou bilgilendirmeye davet eder;
37. Türk hükümetinden, uzun vadeli etkileri olan Munzur vadisindeki baraj inşaatı, Allianoi barajı, Ilısu Barajı inşaatı ile Bergama ve diğer bölgelerde altın madenciliği gibi hem tarihî mirası hem de eşsiz, değerli görsel manzaraları tehdit eden projelerde, Avrupa standartlarına uymasını talep eder;
38. PKK ve diğer terörist gruplar tarafından Türk topraklarında işlenen şiddeti sert bir şekilde kınar; Diyarbakır'da 2008 Ocak ayında gerçekleşen, 6 kişinin hayatını kaybettiği ve 60'tan fazla kişinin yaralandığı saldırıyı kınar ve bu suçunu mağdurlarının ailelerine içtenlikle başsağlığı diler; terörizmle mücadelesinde Türkiye'yle olan dayanışmasını teyit eder ve PKK'yı derhal ve şartsız ateşkes ilan etmeye çağırır;
39. Irak'ın toprakları üzerindeki hakimiyetini ihlal edecek şekilde orantısız askerî operasyonlara girişmemeye ilişkin olarak Türk hükümetine vâkî başvurularını yineler; Türkiye'yi Irak'ın toprak bütünlüğüne, insan hakları ve hukuk devleti anlayışına saygı duymaya ve sivil kayıplarına sebep olmaktan kaçınmayı sağlamaya çağırır; Irak Hükümetini ve Bölgesel Kürt Yönetimini, topraklarının Türkiye'ye yapılan terörist

saldırıları için bir üs olarak kullanılmasına izin vermemeye çağırır; Türkiye ve Irak hükümetleri arasında vuku bulmakta olan iletişimi memnuniyetle karşılar ve ayrıca Bölgesel Kürt Yönetimiyle işbirliğini, Irak'ın sorumluluğu altında gerçekleşmesi muhtemel terörist saldırıları etkin bir şekilde engellemeye imkân sağlayacak şekilde ilerletecek önlemlerin gerekliliğine işaret eder;

Bölgesel meseleler ve dış ilişkiler

40. Türkiye'ye iyi komşuluk ilişkileri hususundaki taahhüdünü hatırlatır ve Türkiye'nin komşu ülkelere karşı bir herhangi bir tehditten uzak duracağı ve belli başlı sorunlarını barışçıl yollardan BM Şartı ve diğer ilgili uluslararası sözleşmeler ve ikili anlaşmalara uygun olarak çözeceği beklentisini vurgular; özellikle Türk makamlarını iyi komşuluk ilişkileri ruhuna uygun olarak, önemli ikili sorunları çözmek için Yunanistan (Kıta sahanlığı sorunu v.b) ve Bulgaristan (Bulgar Trakya göçmenlerinin mülkiyet sorunlar v.b) ile diyalogu geliştirmeye davet eder;
41. Kıbrıs sorununda kapsamlı bir anlaşmaya varma ihtiyacını vurgular, 21 Mart 2008 tarihinde her iki kesimin liderlerinin vardığı anlaşmayı memnuniyetle karşılar ve AB'nin kurulmuş olduğu ilkelere dayanan BM çerçevesinde bir anlaşmaya varma hususundaki mevcut fırsatı kullanmaya çağırır ve bu bakımdan Türk kuvvetlerinin çekilmesinin barış görüşmelerini kolaylaştıracağı yönünde daha önce almış olduğu kararları hatırlatır;
42. Kıbrıs Türk Kesiminin ekonomik kalkınmasını teşvik edecek mali destek araçlarının kurulmasını memnuniyetle karşılar; Komisyonu bir kez daha bu araçların uygulaması ve etkinliği hususunda rapor vermeye çağırır;
43. Son on yıl içinde Yunanistan ve Türkiye arasında iyi ilişkiler kurulmasını ve Türk Yunan ilişkilerinin daha iyi bir seviyeye geleceği hususunda, özellikle uluslararası hukuk temelinde ve Müzakere Çerçevesine girmiş olan taahhütlere uygun olarak, Parlamentonun daha önceki kararlarında ifade edilmiş olan sorunların barışçıl yollardan çözümü hususunda umut veren yakın zamanda Yunanistan Başbakanı Kostas

Karamanlis tarafından gerçekleştirilen ziyaretin de işaret ettiği bu olumlu siyasi havanın devamını memnuniyetle karşılar;

44. Türk hükümetini ekonomik ve siyasi ilişkileri tamamıyla onararak, Ermenistan sınırını tekrar açmaya çağırır ve bir kez daha Türk ve Ermenistan hükümetlerini bugün ve geçmiş bakımlarından, geçmişin açık ve samimi bir şekilde tartışılmasını sağlayacak şekilde uzlaşma sürecine girmeye çağırır ve Komisyonu bu uzlaşma sürecini kolaylaştırmaya davet eder;
45. Karadeniz, merkezi Asya ve Ortadoğu' da AB dış politikalarının gerçekleşmesi bakımından AB'nin önemli bir ortağı olarak Türkiye'nin rolünü kabul eder; Komisyonu ve Konseyi, AB-Türkiye yakın ilişkilerinin bu bölgedeki potansiyelini daha iyi kullanmaya çağırır;
46. Türkiye'ye, Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü'nün hayati önemi haiz çok taraflı belge olması nedeniyle bu belgeyi imzalamasını ısrarla tavsiye eder;
47. Türkiye'nin Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası'nın Bosna Hersek, Demokratik Kongo Cumhuriyetindeki misyonlarına ve NATO tarafından Kosova, Darfur ve Afganistan'da gerçekleştirilen operasyonlarına katkılarını takdir eder;
48. Ancak Türkiye'nin Berlin Artı Anlaşmasına dayanan Avrupa-NATO stratejik işbirliğinin uygulanmasına itirazlarını endişeyle karşılar; özellikle Afganistan'daki AB Polis Misyonu ve Kosova'daki Hukuk Devleti Misyonu olmak üzere konuşlanan AB personelinin korunmasına ilişkin olumsuz sonuçlarından endişe duyar; mümkün olan en kısa sürede Türkiye'yi bu çekinceleri geri çekmeye davet eder.

AB-Türkiye ilişkileri

49. Türk Hükümetini gecikme olmaksızın ve tam olarak Avrupa Topluluğu-Türkiye Ortaklık Anlaşması ve Ek Protokol hükümlerini uygulamaya teşvik eder, ayrıca Türkiye'nin taahhütlerini yerine getirmemesinin müzakere sürecisini ciddi anlamda etkilemeye devam edeceğini hatırlatır;

- 50.** Türkiye'nin Avrupa-Asya enerji merkezi olma isteğini ve Avrupa enerji güvenliğine katkısı konusunda oynayabileceği rolü onaylar; enerji sektöründe Türkiye tarafından kaydedilen gelişmeleri takdir eder; bu fasılla ilgili müzakerelerin açılmasını destekleyen 24 Ekim 2007 tarihli yukarıda bahsi geçen ilke kararını hatırlatır; ilgili bütün tarafların faydalanabileceği AB ve Türkiye arasındaki enerji işbirliğinin güçlendirilmesi amacıyla tam bir üye olarak Türkiye'yi Avrupa Enerji Topluluğuna katılmaya teşvik eder; Avrupa'nın öncelikle bir projesi olan Nabucco boru hattı projesini tamamıyla desteklemeye davet eder;
- 51.** Komisyon ve Türkiye'yi AB-Türkiye vize kolaylığı anlaşması konusunda müzakerelere başlamalarını davet eder.
- 52.** Orta Doğu ve Güney Asya'dan Avrupa'ya başlıca göç güzergahlarından birisinin Türkiye topraklarından geçtiğini vurgular; göç yönetimi alanında kaydedilen sınırlı gelişmeyi not eder; Komisyon ve Türkiye'yi temel insan haklarına uygun olarak hiçbir gecikmeye mahal vermeksizin geri kabul anlaşmasının imzalanması amacıyla anlaşma görüşmelerini yoğunlaştırmaya davet eder; Türk Hükümetini, AB üyesi ülkelerde arasında geçerli olan mevcut iki taraflı geri kabul anlaşmalarını gerektiği gibi uygulamaya davet eder.
- 53.** Türk hükümetinin eğitim, öğretim, gençlik ve kültür alanlarında AB müktesebatını dikkate alarak elde ettiği başarıyı memnuniyetle karşılar; Türk toplumunun uzun dönemde başarılı biçimde modernizasyonu için önemli olan bu alanlarda Avrupa Birliği ile Türkiye arasında yakın ve devamlı işbirliğinin önemini vurgular;
- 54.** İstanbul'un 2010 Avrupa kültür başkenti adaylığını memnuniyetle karşılar ve bunu AB ile Türkiye arasında kültürler arası diyalogun güçlendirilmesi için bir fırsat olarak değerlendirir;
- 55.** AB-Türkiye Sivil Toplum Diyaloguna olan desteğini yineler ve Komisyondan bu çerçevede yürütülmüş olan faaliyetler ve IPA altında Türk sivil toplumuna sağlanan yardımların rapor edilmesini ister, Türk Hükümetini sivil toplumu reform sürecine daha fazla dahil etmeye çağırır;

- 56.** Katılım Öncesi Aracı (IPA)'nın AB'nin genişlemesi üzerine daha iyi bilgilendirilmiş kamuoyu tartışmalarını arttıran faaliyetleri desteklemesinden memnuniyet duyar; Türk Hükümeti, sivil toplum örgütleri ve AB'yi reform sürecine desteğin arttırılması ve AB-Türkiye ilişkilerinin daha da kuvvetlendirilmesi için tüm bahsedilen tüm yolları kullanmaya davet eder;
- 57.** Komisyonun, 2004'te sunulan etki çalışmasına ilişkin izleme belgesi yayınlamamış olmasını üzüntüyle karşılar ve gecikme olmaksızın bu belgeyi Parlamente'ya sunmasını bekler;
- 58.** Türk Hükümetini IPA Yardım Programını bütünüyle uygulamak ve Türkiye'nin üstlenme kapasitesini arttırmak üzere gerekli tüm yapıları kurmaya davet eder; Komisyon'u, 2008 sonundan önce, Türkiye'ye 2007 yılından bu yana sağlanan yardım hakkında bir rapor vermeye çağırır;
- 59.** Sınır bölgelerindeki yerel ortaklar arasında daha yakın sosyal, kültürel ve ekonomik bağlantıların cesaretlendirilmesi için uygun bir araç olarak ikili ve üçlü sınır aşan işbirliği programlarının (Türkiye-Yunanistan-Bulgaristan) ve ENPI (Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı) / CBC (Sınır Aşan İşbirliği) Karadeniz Programı altında gerçekleştirilenlerin önemini tekrarlar;
- 60.** Başkanına, bu Kararı Konsey'e Komisyon'a, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Başkanı'na, üye devletlerin hükümet ve parlamentolarına ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Parlamentosu'na iletmesi talimatını verir.